

Viimati uuendatud / Last updated: 14.04.2014

13. rakenduslingvistika kevadkonverents

KEEL JA HARIDUS MOBIILSES MAAILMAS

24.-25. aprill 2014, Tallinn

TEESID - ABSTRACTS

EAAL 13th Annual Conference

LANGUAGE AND EDUCATION IN THE MOBILE WORLD

April 24-25, 2014, Tallinn, Estonia

13. rakenduslingvistika kevadkonverents 24.-25. aprill 2014

Sisukord

PLENAAR / PLENARY TALK: Teaching Writing in L1 secondary education: learning to write, and writing to learn	5
Gert Rijlaarsdam (University of Amsterdam)	
PLENAAR / PLENARY TALK: The Basic Language Cognition and Higher Language Cognition (BLC-HLC) theory of language proficiency in native and non-native speakers	5
Jan V. Hulstijn (University of Amsterdam)	
PLENAAR / PLENARY TALK: Ethnography of literacy as a lens on language policy and practice in multilingual settings.....	5
Marilyn Martin-Jones (University of Birmingham)	
Eesti keele kestlikkus avatud maailmas: EKKAM.....	6
Martin Ehala (Tallinna Ülikool)	
Milleks mulle eesti keel? Vene õppekeelega koolinoorte hoiakutest riigikeele oskuse vajalikkuse kohta	6
Birute Klaas-Lang, Kristiina Praakli (Tartu Ülikool)	
Semiautomatic data preparation for a bilingual dictionary.....	7
Margit Kurm (Tilde Eesti OÜ), Martin Luts (Tilde Eesti OÜ), Merle Madisson (Eesti Keele Instituut), Roberts Rozis (Tilde Company, Latvia), Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut)	
Testmustrid Wordneti-tüüpi sõnastike hindamiseks.....	8
Ahti Lohk, Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)	
Tekstide sündmus- ja ajastruktuuri märgendamise TimeML raamistikus	8
Siim Orasmaa (Tartu Ülikool)	
Andekusega seonduv mõistestik ja seda tähistav sõnavara teaduskirjanduses ja üldkeeles	9
Halliki Põlta (Tallinna Ülikool)	
Idioomide tõlkimise kognitiivsed eripärad. Tõlkimisprotsessi uurimus hispaania-eesti suunal	9
Maria Saar (Tallinna Ülikool)	
Eesti keelekeskkonnad, nende kirjeldamiseks vajalikud andmed ja keele elujõulisuse hindamine.....	10
Maarja Siiner, Kadri Koreinik, Tõnu Tender (Tartu Ülikool)	
Eesti kooliõpilaste tekstikorpuse EMMA	11
Kadri Sõrmus, Maigi Vija, Kersti Lepajõe (Tartu Ülikool)	
Eesti keele allkeelte võrdlemisvõimalustest	12
Tõnu Tamme (Tallinna Ülikool), Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)	
Seaduspärad eesti adjektiivi polüseemias	12
Maria Tuulik (Eesti Keele Instituut)	
Sõnasemantika ja teksti mõistmine põhikoolis: pikiuurimuse tulemused (EMAKEELE ÕPETUSE ARENDAMISE TÖÖTUBA / IAIMTE SIG-meeting in Educational Linguistics)	12
Krista Uibu (Tartu Ülikool), Maile Timm (Kõrveküla algkool)	
“Нарва – это особый микромир” Narva vene emakeelega noorte etnolingvistiline	

13. rakenduslingvistika kevadkonverents 24.-25. aprill 2014

vitaalsus ja identiteediloomed	13
Anastassia Zabrodskaja (Tartu Ülikool / Tallinna Ülikool)	
LAPSEKEELE TÖÖTUBA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE	15
Deontilise modaalsuse väljendusvahendite omandamisest	15
Reili Argus (Tallinna Ülikool)	
Morphonotactics in L1 acquisition of Lithuanian: TD vs SLI	16
Laura Kamandulytė-Merfeldienė, Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University)	
Children's understanding of the concept of memory	16
Kristjan Kask, Triin Liin (University of Tartu)	
Narrative production in children with dyslexia: linguistic vs cognitive resource deficit?	17
Alexandr N. Kornev (Saint-Petersburg State Pediatric Medical University), Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University)	
Erinevused eesti isade ja emade lapsele suunatud kõnes	17
Helen Kõrgesaar (Tallinna Ülikool)	
"Say as I say!": Receptive and expressive language development of Estonian 3-year-olds in relation to maternal speech and communicative style	18
Ada Urm, Tiia Tulviste, Liina Vanatoa (University of Tartu)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖTUBA / WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS	20
Estonian media about Russian language in Estonia	20
Inna Adamson (Tallinn University)	
Attitudes towards the Estonian language by Estonian gymnasium students	20
Colm Doyle (Tallinn University)	
Critical Discourse Analysis of the Czech-German Declaration in Media Discourse	21
Jaroslav Izavčuk (University of Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem Czech Republic)	
Raviolo and farfalla constructions and the attraction of codeswitching (POSTER)	21
Maria Frick (University of Helsinki)	
Sociological factors and constraints of use and status of Romani language in Finland	22
Kimmo Granqvist (University of Helsinki)	
How Should I Call You? Characteronyms in the Subtitles of Children's Cartoons	23
Ligita Judickaite-Pasvenskiene (Vytautas Magnus University/ Tallinn University)	
Why Ukrainian is funny for Russians? Linguistic aspekt	23
Ilya Magin (Russian Federation)	
Perceptions of Germany and the German language in the Baltic States	24
Heiko F. Marten (Tallinn University)	
Individual Multilingualism of Southern-Estonians: Language Biographies	24
Liina Tammekänd (University of Tartu)	
English-Estonian language contacts in blogs: discourse, meaning, specificity	25
Anna Verschik (Tallinn University)	
At the core: Verbs and argument structure in children's code-switching	26

13. rakenduslingvistika kevadkonverents 24.-25. aprill 2014

Virve Vihman (University of Tartu)

Internationalisms in early modern Hebrew as a key means of language modernization	26
Sofya Yampolskaya (Russian Federation, European University in St. Petersburg)	
Metaphor and Identity Construction	28
Suzanne Wertheim (United States, Worthwhile Research & Consulting)	
L2 TÖÖTUBA / WORKSHOP ON SLA	30
Keelekasutusmustrid sõnalooke käsutuses	30
Pille Eslon (Tallinna Ülikool)	
Cross-linguistic similarities in comprehension and production.....	31
Annekatriin Kaivapalu (Tallinn University)	
Verbikonstruktsioonid B1- ja B2-taseme kirjalikus õppijakeeles. Mis on sarnane ja mis on erinev?	32
Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool)	
Õppematerjali roll õpimotivatsiooni kujundamisel (POSTER)	33
Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool)	
Akadeemilise kirjutamise õpetamise teises ja/või võõrkeeles eripära	34
Maarja Must-Vikman (Tartu Ülikool)	
Kirjutamisoskuse arendamine täiskasvanute eesti keele kui teise keele tunnis	36
Eduard Odinet (Tallinna Ülikool)	
Kohakäänete kasutuse areng võõrkeeles õppimisel ja teise keele omandamisel soome õppijakeele näitel	37
Keaty Siivelt (Tallinn University), Sanna Mustonen (University of Jyväskylä)	

PLENAAR / PLENARY TALK: Teaching Writing in L1 secondary education: learning to write, and writing to learn

Gert Rijlaarsdam (University of Amsterdam)

In this presentation I will share some lessons we learnt from research in the Netherlands in secondary education. One lesson we learnt is that students sometimes learn more from observation than from exercises: observing how other students write their text has more effect than writing the text themselves. Another lesson is that observing the effect of a text on the reader has a large effect on student's genre knowledge and writing performance. We also learnt that the effect of instruction is different for students with different writing styles: some students prefer to make a scheme for writing, other students need to write for a certain period of time to explore what they think: they need the act of writing for thinking. The last element I like to share what the act of writing contributes to learning in project work: what helps understanding the topic better, an preparing an oral presentation or writing a text?

PLENAAR / PLENARY TALK: The Basic Language Cognition and Higher Language Cognition (BLC-HLC) theory of language proficiency in native and non-native speakers

Jan V. Hulstijn (University of Amsterdam)

In this talk I will present an updated version of the BLC-HLC theory of language proficiency (Hulstijn 2011). The theory makes a distinction between Basic Language Cognition and Higher Language Cognition. BLC is restricted to language knowledge in the oral domain that is shared by all adult native speakers not affected by language-related disorders. HLC is the complement of BLC, including the use of oral and written language (literacy), exhibiting large individual differences. The theory offers an instrument for the understanding of individual differences in attained levels of L1 and L2 proficiency and various types of bilingualism.

References

Hulstijn, J. H. 2011. Language proficiency in native and nonnative speakers: An agenda for research and suggestions for second-language assessment. *Language Assessment Quarterly*, 8, 229–249.

PLENAAR / PLENARY TALK: Ethnography of literacy as a lens on language policy and practice in multilingual settings

Marilyn Martin-Jones (University of Birmingham)

The talk will be illustrated with reference to research carried out in Wales; it will emphasise that the research approach can also be applied to research in multilingual settings and to linguistic diversity in the wider context of globalization.

Eesti keele kestlikkus avatud maailmas: EKKAM

Martin Ehala (Tallinna Ülikool)

Keele kestlikkus tähendab keelekogukonna identiteedi ja keele püsivat põlvkondadevahelist edasikandumist, jätkusuutlikku rahvastiku taastootmist, aktiivset ühiskondlikku organiseeritust, sotsiaalset sidusust ja liikmete emotsionaalset sidet oma kollektiivse identiteediga. Eesti keelekogukonna väiksuse, rände ning üha suureneva majandusliku ja poliitilise lõimumise tõttu võib üleilmastumine eesti keelekogukonnale avaldada tugevamat ja kiiremat mõju kui suurematele kogukondadele. Et uurida ja hinnata eesti keele kestlikkust, loodi selle aasta alguses Tartu ülikoolis samanimeline uurimisteema. Ettekandes antakse ülevaade uurimisteema eesmärkidest, teoreetilistest lähtekohtadest, metoodikast, uuringukavast ja tööühmast.

Milleks mulle eesti keel? Vene õppekeelega koolinoorte hoiakutest riigikeele oskuse vajalikkuse kohta

Birute Klaas-Lang, Kristiina Praakli (Tartu Ülikool)

Ettekanne põhineb 2014. a alguses Tartu ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudis läbi viidud uuringul Arvamusi ja hinnanguid riigikeele õppe korraldamisest vene õppekeelega koolides. Uuring võtab vaatluse alla 8 vene õppekeelega põhikooli juhtkonna ja õpetajate ning 9. klasside õpilaste hoiakud eesti keele vajalikkuse ja õppe suhtes, avamaks riigikeele õppimise tulemuslikkuse lahknemuste tagamaid. Lõimumine ja hoiakud laiemalt Ehala ja Niglas 2004, Tammemägi ja Ehala 2012, keelehoiakud ja eesti keele õppe tulemuslikkus Metslang jt 2013 jne. Käesoleva uuringu andmete kogumiseks kasutati kvalitatiivset meetodit (rühmaintervjuud koolide juhtkonna, õpetajate ja õpilastega), intervjuude analüüsimiseks intervjuudes osalenute öeldu taandamist sisukategooriateks ning informatsiooni koondamist erinevate teemade alla (vt Koreinik ja Praakli 2013). Ettekanne annab ülevaate uuringu esmastest tulemustest, avades muuhulgas ka õpilaste keeleõppe motivatsiooni tagamaid, kus keelt nähakse eelkõige kui vahendit hariduse jätkamiseks ja parema töökoha saamiseks. Integratiivne motivatsioon ja eesmärk mitmekultuurilise ja -keelse identiteedi kujunemiseks on jäänud tahaplaanile.

Kirjandus

Ehala, Martin; Niglas, Katrin 2004. Eesti koolinoorte keelehoiakud. – Akadeemia, nr 10, 2115–2142.

Tammemägi, Anni; Ehala, Martin 2012. Eesti õpilaste keelehoiakud 2011. aastal. – Keel ja Kirjandus, nr 4, 241–260.

Metslang, Helena jt 2013. Kakskeelne õpe vene õppekeelega koolis. Uuringu lõpparuanne. Tallinn.

Koreinik, Kadri; Praakli, Kristiina 2013. Keele kestlikkuse ja kao konstrueerimine poolavalikes diskursustes. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 9, 131–148.

Semiautomatic data preparation for a bilingual dictionary

Margit Kurm (Tilde Eesti OÜ), Martin Luts (Tilde Eesti OÜ), Merle Madisson (Eesti Keele Instituut), Roberts Rozis (Tilde Company, Latvia), Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut)

Using corpus tools (e.g. Kilgarriff et al. 2004) for compiling dictionary entries is standard procedure in modern lexicography, but can be labour-intensive if the tools have to be manually invoked for each entry. Approaches have been described to generate whole draft dictionaries as a starting point for the lexicographer (Wu and Xia 1994, Dyvik 1998, 2004, Martin 2007, Héja and Takács 2012). In this paper, we describe the first phase of compiling the Estonian-Latvian and Latvian-Estonian dictionary, consisting of generating a draft dictionary from existing bilingual resources.

A balanced parallel corpus of over 120 million words in each language was used. The corpus represents the following areas: construction, fiction, health, IT, legal, news, religion, miscellaneous technology, travel. The corpus was PoS tagged, ordered by lemma frequency and filtered, resulting in approximately 58500 candidate headwords. The Moses toolkit (Koehn et al. 2007) was then used to create a phrase table of 2.3 million unique phrase pairs with their relevance factors, containing translations for most of the headwords, complete with relevancy measures.

The phrase tables yielded approximately 40000 candidate headwords with their candidate equivalents, not including multi-word units or proper nouns. This list was compared to existing machine-readable lexical resources to improve coverage of words not appearing in the corpus, resulting in a total of 50266 entries for the lexicographers to work on.

Next steps are manual cleaning of the equivalencies (currently in progress) and semiautomatic merging of synonym entries.

References

- Dyvik, Helge 1998. A translational basis for semantics. *Language and Computers* 24: 51–86.
- Dyvik, Helge 2004. Translations as semantic mirrors: from parallel corpus to wordnet. *Language and computers* 49(1), 311–326.
- Héja, Enikő and Dávid Takács 2012. Automatically generated customizable online dictionaries. – Proceedings of the Demonstrations at the 13th Conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics, Association for Computational Linguistics, 51–57.
- Kilgarriff, Adam et al. 2004. The Sketch Engine. *Information Technology* 105: 105–116.
- Koehn, Philipp et al. 2007. Moses: Open source toolkit for statistical machine translation. – Proceedings of the 45th Annual Meeting of the ACL on Interactive Poster and Demonstration Sessions, Association for Computational Linguistics, 177–180.
- Martin, Willy 2007. Government Policy and the Planning and Production of Bilingual Dictionaries: The ‘Dutch’ Approach as a Case in Point. *International Journal of Lexicography* 20(3), 221–237.

Wu, Dekai and Xuanyin Xia 1994. Learning an English-Chinese lexicon from a parallel corpus.
– Proceedings of the First Conference of the Association for Machine Translation in
the Americas, Citeseer, 206–213.

Testmustrid Wordnet-i tüüpi sõnastike hindamiseks

Ahti Lohk, Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)

Loomuliku keele masintöötlisel on wordnet atraktiivne eelkõige oma mõistete hierarhilise struktuuri tõttu. Taolise struktuuri uurimiseks puuduvad tänini tolle seisukorda uurivad vahendid. Ettekandes tutvustatakse testmustreid, mis püüavad antud tühimikku täita.

Iga testmustrit vaadeldakse wordneti hierarhia alamstruktuurina, mis järgib kindlaid reegleid ja osutab polüseemsetele juhtudele, esitades neid erinevates kontekstides.

Autorid vaatlevad, mis laadi kõrvalekalded on igale testmustrile omased, kuidas nende kasutamine on parandanud Eesti Wordneti hierarhilist struktuuri ja milline abi võiks testmustritest olla Eesti Keele Seletava Sõnaraamatu hindamisel.

Tekstide sündmus- ja ajastruktuuri märgendamisest TimeML raamistikus

Siim Orasmaa (Tartu Ülikool)

Tekstide ajasemantika märgendamine on oluline mitmete keeletehnoloogia rakenduste seisukohast, näiteks tuleb ajasemantikat arvestada automaatsel sisukokkuvõtete ja kronoloogiate genereerimisel, automaatsel küsimustele vastamisel ning masintõlkes. Märgendusraamistik TimeML (Pustejovsky jt 2003) pakub välja viisi ajasemantika märgendamiseks, keskendudes sündmuste, ajaväljendite ning nende vaheliste ajaseoste esiletoomisele tekstis.

Ettekandes tutvustatakse korpuse märgendamise eksperimenti, mille käigus lähtuti TimeML raamistikust ning märgendati eestikeelsetes tekstides käsitsi sündmused, ajaväljendid ja ajaseosed. Tekstide märgendamisel osales neli inimest ning kokku märgendati 80 artiklit ajakirjandustekste, mis pärinevad sõltuvussüntaktiliselt analüüsitud korpusest. Ettekandes antakse ülevaade raamistikust TimeML, märgendamisprotseduurist ning ilmnenu probleemidest kooskõlalise märgenduse saavutamisel. Kooskõla analüüsimisel kasutatakse sõltuvussüntaktilisi märgendusi ning uuritakse, kuivõrd on võimalik süntaktiliste struktuuride lõikes eristada suurema ja väiksema kooskõlaga TimeML märgendusi.

Kirjandus

Pustejovsky, James; Castano, Jose; Ingria, Robert; Sauri, Roser; Gaizauskas, Robert; Setzer, Andrea ; Katz, Graham. 2003. TimeML: Robust specification of event and temporal expressions in text. In Fifth International Workshop on Computational Semantics (IWCS-5).

Sõltuvussüntaktiliselt analüüsitud korpus. 2013.

<http://www.cl.ut.ee/korpused/soltuvuskorpus/> (20.03.2014)

Andekusega seonduv mõistestik ja seda tähistav sõnavara teaduskirjanduses ja üldkeeles

Halliki Põlda (Tallinna Ülikool)

Ettekandes käsitletava uurimuse eesmärk on kirjeldada andekuse kontseptsiooni konstrueerimist meediatekstides ning näidata, kuidas meedias konstrueeritu suhestub inimeste antud tähendustega ja paralleelselt ka teaduses arenevate arusaamadega.

Teadmine, et kõik ei ole oma võimetelt võrdsed on eksisteerinud sama kaua kui inimkond ja andekuse temaatika on tänasel päeval muutunud ülimalt oluliseks (Kaufman, Sternberg 2008; Mönks, Pflüger 2005). Kuna koolide õppekavad on suunatud eelkõige keskmisele õpilasele (Sepp 2009), siis tõusevad siin päevakorda ka hariduspoliitilised küsimused.

Minu uurimuse laiemaks eesmärgiks on selgitada, mis elavdab ja mis pärsib avalikku meediadiskussiooni andekatest inimestest ja andekuse olemusest ning milliseks kujuneb andekuse diskursus. Ettekandes keskendun andekusega seotud mõistestikule Eesti teaduskirjanduses ja vaatlen, kuidas vastava ala terminoloogia peegeldub Eesti ajaloolistes meediatekstides ning milliseid tähendusi annavad inimesed andekusele tänapäeval.

Ettekande fookuses on Eesti andekust käsitlevate teadustekstide (Tork 1940; Sepp 2010; Möttus jt 2011) ja Eesti kirjakeele korpuse 1890.–2000. aastate ajakirjandustekstide sisuanalüüs. Arusaamade variatiivsuse esiletoomisel lähtun fenomenograafilisest uuringustrateegiast ja näitan, milliseid tähendusi annavad õppejõud ja üliõpilased andekusega seotud mõistetele.

Kirjandus

Kaufman, Scott, Robert Sternberg 2008. Conceptions of giftedness. – Handbook of giftedness in children. NY: Springer, 71–93.

Möttus, René, Jüri Allik, Anu Realo 2011. Intelligentsuse psühholoogia. Tartu: TÜ Kirjastus.

Mönks, Franz, Robin Pflüger 2005. Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective.

https://www.bmbf.de/pub/gifted_education_21_eu_countries.pdf (17.03.2014).

Sepp, Viire 2009. Andekate toetamisest sõltub Eesti edu. – Postimees 07.09.

Sepp, Viire 2010. Andekusest ja andekatest lastest. Tartu: Atlex.

Tork, Juhan 1940. Eesti laste intelligents. Pedagoogiline, psühholoogiline ja sotsioloogiline uurimus. Tartu: Koolivara.

Idioomide tõlkimise kognitiivsed eripärad. Tõlkimisprotsessi uurimus hispaania-eesti suunal

Maria Saar (Tallinna Ülikool)

Idioomide ja idiomaatilise keele tõlkimise keerukust on mainitud arvukates uurimustes ja raamatutes (nt Baker 2011; Tiivel 2012), samuti idioomide definitsioonides (nt Núñez Cabezas 2001; Tiivel 2012). Siiani on idioome tõlkimisprotsessi raames aga uuritud vähe. Senised uurimused on näiteks võrrelnud

ilukirjandusteose tõlget originaaliga (nt Strakšienė 2009), tuvastanud idioomide tõlkimise strateegiaid (nt Suchanova 2013) või võrrelnud idioomide esinemissagedusi originaal- ja tõlgitud keele korpuses (nt Baker 2007). Pilgujälgimis- ja klahvivajutusmeetodil on seni teadaolevalt uuritud vaid metafoore (nt Sjørup 2013).

Ettekandes tutvustan katset, mille eesmärgiks oli uurida idioomide tõlkimist kognitiivlingvistika seisukohast. Aluseks võeti kolm lühikest ja eri tüüpi hispaaniakeelset teksti ning vaadeldi 10 idioomi eesti keelde tõlkimisega seotud kognitiivseid protsesse. Katses osales viis tõlkimiskogemusega keeleõppijat ja neli vähemalt nelja-aastase kogemusega tegevtoolkijat. Kognitiivse koormuse tuvastamiseks kasutati pilgujälgimisseadme salvestatud videoid. Pilgu andmeid täiendati Translog II tarkvara abil saadud klahvivajutuste statistikaga ja retrospektiivsetest intervjuudest kogutud lisainformatsiooniga.

Tulemustest võib järeldada, et tõlkimisprotsessis nõudsid suurimat kognitiivset pingutust idioomid ja ka hispaania keele erinev lauseehitus. Pilgujälgija andmed näitasid, et just idioomide juures peatuti pikemalt, mida põhjustasid nii mõistmis- kui sõnastamisprobleemid. Idioome käsitlesid osalejad reeglina tervikuna, jättes tihti peale keerukamad fraasid tervenisti tõlkimata.

Kirjandus

- Baker, Mona. 2007. "Patterns of Idiomaticity in Translated vs: Non-Translated Text." *Belgian Journal of Linguistics* 21 (1): 11–21.
- . 2011. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 2nd ed. London ; New York: Routledge.
- Núñez Cabezas, Emilio Alejandro. 2001. "Los Modismos En ELE: Análisis a Través de Los Corpus Digitales." In *ASELE Actas XII*.
http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/12/12_0159.pdf.
- Sjørup, Annette Camilla. 2013. "An Eye-Tracking and Key-Logging Study." May 27.
<http://hdl.handle.net/10398/8698>.
- Strakšienė, Margarita. 2009. "Analysis of Idiom Translation Strategies from English to Lithuanian." *Studies About Languages* 14: 13–19.
- Suchanova, Jelena. 2013. "The Analysis of English and Lithuanian Idioms and the Problems of Their Translation." *Santalka: Filologija, Edukologija* 21 (2): 154–61.
doi:10.3846/cpe.2013.16.
- Tiivel, Irene. 2012. *Inglise meel inglise keeles. Keelenäiteid*.
<http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/24122>.

Eesti keelekeskkonnad, nende kirjeldamiseks vajalikud andmed ja keele elujõulisuse hindamine

Maarja Siiner, Kadri Koreinik, Tõnu Tender (Tartu Ülikool)

Eesti keel avanevas maailmas (EKKAM) on interdistsiplinaarne uurimisprojekt. Lähtudes keeleökoloogia keelekuvandanist – keeleökoloogia uurib keele ja teda ümbritseva keskkonna vastasmõju – uurime, millised on Eesti keelekeskkonnad ja mis neid iseloomustab. Kogutud andmete põhjal hindame, kuidas tänase päeva eesti keele kasutajate erinevad elu- ja töökeskkonnad nende keelekasutust mõjutavad. Peale Eesti uurib EKKAM ka eesti keele keskkondi Soomes.

Käesolev ettekanne keskendub keelekeskkondade kirjeldusele Eestis. Keelekeskkonna olemuse määravad arvukad tegurid. Etnolingvistilise vitaalsuse teooria järgi mõjutavad eri keelte eksisteerimist ja kasutust kolm peamist ühiskondlike tegurite kategooriat: 1) demograafilised tegurid, 2) keele institutsionaalne tugi ja 3) keele staatus.

Eesti keelekeskkonnad jagunevad nelja, juba varasemates uuringutes eristatud keelekeskkonda: 1) pealinn Tallinn, mida iseloomustab laialdane mitmekeelsus; 2) Ida-Eesti linnad, mida iseloomustab vene keele domineerimine; 3) väikese venekeelse vähemusega linnad (15-30%) ning 4) ülekaalukalt eestikeelse rahvastikuga linnad ja maapiirkonnad. Lähtudes statistilistest andmetest, mis kirjeldavad inimeste tegevust ja tegevusalasid, sotsiaalmahjanduslikke tingimusi jms vaatleme, milline on keel(t)ekasutuse pilt tänases Eestis. Lähtudes sekundaarandmetest vaatleme ka, milline on nimetatud keelekeskkondade keeleökoloogiline olukord. Ettekande teine eesmärk on näidata, millised andmed puuduvad keelekeskkondade paremaks kirjeldamiseks.

Eesti kooliõpilaste tekstikorpuse EMMA

Kadri Sõrmus, Maigi Vija, Kersti Lepajõe (Tartu Ülikool)

Ettekandes antakse ülevaade eesti keelt emakeelena õppivate koolilaste tekstikorpuse EMMA eripärast teiste keelekorpustega võrreldes, tutvustatakse korpuse koostamise põhimõtteid, eesmärke, rakendusvõimalusi ning arendusplaane.

Eesti keelt emakeelena õppivate kooliõpilaste keelekasutust kajastava korpuse I järk koondab perioodil 1998–2014 kirjutatud riigieksamikirjandeid. Valimis on kuuel õppeaastal kirjutatud eksamitööd ehk kokku 3000 tööd (á 500). Korpuse loomise käesolevas järgus on põhirõhk riigieksamikirjandite sisestamisel, ligipääsu ning funktsionaalse kasutajaliidese loomisel. Arenduskava kohaselt on plaanis riigieksamikirjandite kõrval lisada korpusesse ka tekste, mille loomise eesmärk, tingimused, aeg või liik on teistsugused (nt uurimistööd, vastused esitatud küsimustele, võistlustööd, samade õpilaste põhikooli lõpus kirjutatud kirjandid jm). Korpuse ülesehitusel lähtutakse D. Biberi, S. Hunstoni, R. Reppeni jt sõnastatud põhimõtetest.

Emakeelena eesti keelt õppivate kooliõpilaste tekstide kogumise eesmärgiks on parandada keelekasutuse muutuste ning kooliõpilaste loodud tekstide erijoonte uurimise võimalusi. Ettekandes analüüsitakse õppijatekstide korpuspõhise lähenemise võimalikke mõju- ja kasutegureid üldise kirjaoskuse kontekstis.

Kirjandus

- Biber, Douglas, Susan Conrad, Randi Reppen 1998. *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. United Kingdom University Press: Cambridge.
- Rizzo, Camino Rea 2010. *Getting on with Corpus Compilation: from Theory to Practice*. *Esp World*, Issue 1 (27), Volume 9, 2010, <http://www.esp-world.info>
- Xiao, Richard 2010. *Corpus Creation*. *Handbook of Natural Language Processing Wiki*. <http://cgi.cse.unsw.edu.au/~handbookofnlp/index.php?n=Chapter7.Chapter7>

Eesti keele allkeelte võrdlemisvõimalustest

Tõnu Tamme (Tartu Ülikool), Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)

Esitame võimaliku arvutuslingvistilise kontseptsiooni eesti keele allkeelte struktuuri kirjeldamiseks ja keelte erinevuse olulisuse hindamiseks. Ettekandes tutvustatakse vajalikke mõisteid ja analüüsitakse eesti keele eksami tasemetöid.

Seaduspärad eesti adjektiivi polüseemias

Maria Tuulik (Eesti Keele Instituut)

Ettekandes analüüsitakse eesti keele adjektiivide polüseemiat semasioloogilisest aspektist ehk sõnapõhiselt. Adjektiive uuritakse eesmärgiga tuvastada süstemaatilise polüseemia malle, et leida seaduspärasid omadussõna semantikas ja luua teoreetiline alus, mille põhjal ühtlustada omadussõna polüseemia esitust sõnaraamatus. Valim on Tartu Ülikooli koondkorpuse 100 sagedamat adjektiivi.

Polüseemiat käsitletakse korpusandmete ja leksikograafiliselt koostatud kirjelduste põhjal. Korpusmaterjali analüüsiks kasutatakse tarkvara Sketch Engine, mis võimaldab keeleinfot otsida eri parameetrite kaudu. Adjektiivi tähendusnihete selgitamiseks vaadeldakse peamiselt adjektiivi ja substantiivi kollokatsioonipaare.

Uurimuse teoreetiliseks raamistikuks on Pustejovsky generatiivse leksikoni teooria (1995), mis osaliselt lähtub leksikograafilisest esitusest. Pustejovsky järgi saab ühte leksikaalsesse rühma kuuluvaid sõnu sõnaraamatukirjelduste põhjal analüüsides tuletada ka nõ peidus olevat ehk seaduspärasid, mis kehtivad kogu rühmas, ent pole sõnaraamatus ühtlaselt välja toodud. Sõnaraamatukirjelduste uurimisel kasutatakse allikana praegu koostamisel olevat ühekõitelist eesti keele seletavat sõnaraamatut.

Et selgitada süstemaatilise polüseemia malle, lisatakse adjektiivi tähendustele semantilised tüübid, mille alusel otsitakse sarnasusi sõnade tähendusvaheldustes. Töös on kasutusel just eesti keele (polüseemsete) adjektiivide kirjeldamiseks välja pakutud 15 semantilist tüüpi (Tuulik 2014).

Viidatud kirjandus

Pustejovsky, James 1995. The Generative Lexicon. Language, Speech, and Communication.

Tuulik, Maria 2014. Adjektiivide polüseemia korpuses ja sõnaraamatus. – Eesti

Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 10, 307–318.

Sõnasemantika ja teksti mõistmine põhikoolis: pikiuurimuse tulemused (EMAKEELE ÕPETUSE ARENDAMISE TÖÖTUBA / IAIMTE SIG-meeting in Educational Linguistics)

Krista Uibu (Tartu Ülikool), Maile Timm (Kõrveküla algkool)

Sõnasemantika on tihedasti seotud teksti mõistmisega (Häkkinen 2007). Nii rahvusvahelised PISA võrdlusuuringud kui ka põhikooli emakeele riiklikud tasemetööd kinnitavad, et õpilastel esineb probleeme nii sõnatähenduse tundmisega kui ka teksti mõistmisega (Henno jt 2007, OECD2013, Puksand jt 2010). Uurimuse

eesmärk oli välja selgitada muutused põhikooli I ja II kooliastme õpilaste sõnatähenduse tundmises ja teksti mõistmises. Pikiuurimus viidi läbi kolmel aastal: 3., 4. ja 5. klassis. Õpilaste teadmisi mõõdeti teksti mõistmise lihtsamas ja keerukamas ülesandes ning sõnatähenduse tundmises. Selgus, et õpilased, kes tundsid paremini sõnade tähendust, mõistsid paremini ka loetud teksti sisu. Samuti ilmnas, et tüdrukute tulemused olid kõigil kolmel aastal poistest paremad sõnatähenduse kui ka teksti mõistmise keerukamas ülesandes. Samuti olid tüdrukute teadmised poistest paremad varem õpitud sõnade tähenduse tundmises. Toetamaks esimese- teise kooliastme õpilaste sõnasemantika arengut ja teksti mõistmise oskust, on oluline arvestada õpetamisel nende soolist ja arengulist eripära.

Kirjandus

- Henno, Imbi; Tire Gunda; Lepmann, Tiit; Reiska, Priit; Ehala, Martin. 2007. Ülevaade rahvusvahelise õpilaste õpitulemuslikkuse hindamise programmi PISA 2006 tulemustest. [The Official Review of Students Results of PISA 2006.] http://uuringud.ekk.edu.ee/fileadmin/user_upload/documents/PISA_l6pparuanne_041207.pdf (05.05.2013)
- Häkkinen, Kaisa 2007. Keeleteaduse alused. [Basics of Linguistics.] Tallinn: AS Pakett.
- OECD 2013. PISA 2012 Results: Ready to Learn – Students' Engagement, Drive and Self-Beliefs (Volume III), Pisa: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201170-en>
- Puksand Helin; Henno Imbi; Lepmann Tiit. 2010. PISA 2009 – Eesti tulemused. [Pisa 2009- Estonian results.] Gunda Tire (Toim.). http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/PISA_2009_Eesti.pdf. (28.04.2013)

“Нарва – это особый микромир” Narva vene emakeelega noorte etnolingvistiline vitaalsus ja identiteediloomed

Anastassia Zabrodskaia (Tartu Ülikool / Tallinna Ülikool)

Ettekande eesmärk on analüüsida Narva noorema põlvkonna vene emakeelega inimeste diskursusi keelelise ja rahvusliku identiteedi konstrueerimisel. 2011. aasta rahva- ja eluruumide loenduse andmetel moodustavad vene keelt emakeelena kõnelejad 94.8% Narva elanikkonnast. Mis teeb Narva nooremate venekeelsete elanike identiteetide konstrueerimise uurimist eriliselt mitmetahulisemaks, on nende kujundamise keelepoliitiline kontekst, nimelt Eesti järsk üleminek nõukogudeaegsest nõukogudejärgseks.

Analüüsi aluseks võetud andmed on pärit kahest vene keeles toimunud rühmaintervjuust, kus informantideks olid Narva venekeelsed tudengid ja noored spetsialistid. Uuring keskendub noorte inimeste kujundavate identiteetide sellistele omadustele nagu (1) regionaalse kontekstiga seotud variatsioon, (2) hariduse tasemega seotud variatsioon (kõrge vs. katkestatud kehva eesti keele oskuse tõttu), (3) keelevalikud, (4) keelehoiakud, (5) sotsiaalsed võrgustikud, (6) kultuurilised eelistused, (7) ettekujutus Eestist, (8) informantide vaatenurk nendele ja teistele Eestis elavatele venekeelsetele ning (9) informantide oletused selle kohta, mida mõtleavad nendest neid ümbritsevad inimesed.

Tulemused näitavad, et Narva informantidel on väga tugev kohalik identiteet. Vastustes ilmnunud identiteedi teisi kategooriaid võib kokkuvõtlikult nimetada kui “eestivene”, “eesti” ja “vene”. Vaatamata selgele soovile kuuluda eesti kogukonda ja eesti keele oskuse kõrgele tasemele tunnevad “eesti” identiteeti väljendavad Narva venekeelsed noored negatiivseid hoiakuid mõnede eesti keelt emakeelena kõnelejate poolt.

Teoreetilisi tulemusi analüüsitakse projekti IUT20-3 “Eesti keele kestlikkus avatud maailmas (EKKAM)” raames keeleliste suhete ja hoiakute interpreteerimiseks ning rahvuslike suhete dünaamika modelleerimiseks.

LAPSEKEELE TÖÖTUBA / WORKSHOP ON CHILD LANGUAGE

Deontilise modaalsuse väljendusvahendite omandamisest

Reili Argus (Tallinna Ülikool)

Modaalsus on kognitiivlingvistiline kategooria, mis on väga tihedalt seotud sotsiaalse keskkonnaga, suhtumiste, käitumisnormide ja tavadega. Nii on igas kultuuris oma normid, kuidas keeleliste vahenditele modaalseid tähendusi lisatakse ja kas või näiteks palveid või käske edastatakse.

Episteemilise modaalsuse ehk tõenäosushinnangu omandamine toimub eesti lastel küllaltki hilja, seniste esmaste uuringute põhjal alles pärast 6. eluaastat (Argus jt 2013), deontilise modaalsuse ehk kohustuse või lubatavusega seotud tähenduste omandamine algab aga küllalt varakult ja esimesed käskiva kõne vormid on eesti laste kõnes juba enne kaheaastaseks saamist. Põhjuseks võib pidada asjaolu, et eesti vanemad on võrreldes näiteks Ameerika, Soome ja Rootsi vanematega oma lastega suhtlemisel tunduvalt direktiivsemad (Tulviste jt 2010). Samas võib olla põhjuseks hoopis direktiivsete kõneaktide olulisus. Michael Tomasello sõnul on palve, soovi või käsu edastamine kommunikatsiooni põhilistest eesmärkidest (Tomasello 2010: 84). Aikenvaldi järgi on oskus mõista ja kasutada direktiivseid kõneakte eduka kommunikatsiooni võti (Aikenvald 2010: 331).

Eesti keele käskude-palvete omandamise kohta ei ole aga esialgu palju teada. Täiesti uurimata on, mis vormis vanemad oma käske ja palveid lastele edastavad, kas kasutatakse näiteks otseseid või pigem kaudseid käske, kusjuures viimased võivad samuti oma intensiivsusest ja kategoorilisuse astmelt olla väga erinevad: nt kindlas kõneviisis käsk on olemuselt ultimatiivne (sa tuled nüüd siia!), tingivas kõneviisis lause aga viisakas palve (kas sa paneksid selle nüüd tagasi).

Ettekandes antaksegi kahe lapse spontaanse kõne keelematerjali põhjal (kokku 16 tundi lindistatud dialooge) ülevaade sellest, millised käsu, keelu ja palve vormistamise grammatilised vahendid arenevad eesti lastel välja kõige varem, kas see sõltub nende struktuuride grammatilisest keerukusest, esinemise sagedusest neile suunatud kõnes või on tingijaks pigem muud, nt pragmaatilised tegurid. Vaadeldakse ka seda, kuidas eesti lapsevanemad oma lastega suheldes annavad edasi palveid, käske ja keelde; kas kasutatakse otsest või vahendatud käsku või edastatakse hoopis indikatiivis vormistatud kultuurinorme (n-ö kuidas asjad käivad ehk käsi peastakse alati enne sööki) ning milliseid grammatikavahendeid sealjuures täpsemalt kasutatakse.

Kirjandus

- Aikhenvald, Alexandra 2010. Imperatives and Commands. Oxford:OUP.
Tomasello, Michael. 2010. Origins of Human Communication . Cambridge, MA: MIT Press.
Tulviste, Tiia; Mizera, L.; De Geer, B.; Tryggvason, M.-T. 2010. Cultural, contextual, and gender differences in peer talk: A comparative study. Scandinavian journal of psychology, 51(4), 319-325.

Morphonotactics in L1 acquisition of Lithuanian: TD vs SLI

Laura Kamandulytė-Merfeldienė, Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University)

This study introduces the acquisition of Lithuanian morphonotactics and analyses experimental data that have been administered with 60 TD and 11 SLI subjects. When analysing the acquisition of morphonotactics, all consonant clusters were divided into several categories: initial, medial and final consonant clusters and consonant clusters within a morpheme and across a morpheme boundary. The results confirmed the hypothesis concerning a relationship between the acquisition of phonotactics and the acquisition of morphology. Morphological clusters that appear only across morpheme boundaries are easy for TD children due to the function fulfilled by a morpheme. But these morphological clusters are the most difficult to acquire for SLI children. According to our results, SLI children whose age is from 6 to 7 match TDs who are 3-4 years old. These findings allow us to assume that the morphonotactics test is sensitive to SLI.

Children's understanding of the concept of memory

Kristjan Kask, Triin Liin (University of Tartu)

There is a large amount of research in legal psychology which have examined how people remember persons and events, and also which strategies should be used to maximize the amount of information in victims and/or witnesses accounts (Kask & Bull, 2009). Research has demonstrated that children's recollection of what has happened is accurate; the difference between children and adults are lies in the quantity of the information (Davies & Flin, 1988). In this presentation the development of children's concepts of memory is examined in three aspects: the time, the place, and the sequence of what happened. These concepts are related to crucial issues in criminal investigation, but they are also often reported inconsistently by children, which in turn decreases the credibility of child witnesses in court. The participants (N=54) were four, six and eight-year-old children who were interviewed and asked how they memorise and remember those aspects in several events. These age groups were selected because it helps us to see the development of the concept of memory and memorising in continuum; and because their knowledge mostly consists of experience-based concepts instead of scientific ones (see Vygotsky, 1934/1997) and they are most challenging to interview by the police officers. In the presentation the results of the study are discussed more in depth.

References

- Davies, G. M. & Flin, R. 1988. The accuracy and suggestibility of child witnesses. *Issues in Criminological and Legal Psychology*, 13, 21–34.
- Kask, K. & Bull, R. 2009. From person descriptions to interviewing methods: What can be done to improve child witnesses' testimonies? *Trames*, 13, 95-108.
- Vygotsky, L. 1997. *Thought and language* (A. Kozulin, Ed.). Cambridge, MA: MIT Press. (Original work published in 1934)

Narrative production in children with dyslexia: linguistic vs cognitive resource deficit?¹

Alexandr N. Kornev (*Saint-Petersburg State Pediatric Medical University*), **Ingrida Balčiūnienė** (*Vytautas Magnus University*)

Narrative structure and linguistic characteristics have been widely discussed in a number of papers; however, additional skills and resources (e.g., serial ordering, working memory) should be also taken into consideration, especially in studies of narrative competence in LI children. The present study aimed at experimental verification: does linguistic vs. cognitive resource deficit influence narrative production in dyslexic (DY) children?

During the experiment, children's narrative production were evaluated and compared from the perspective of story complexity, narrative mode (story telling vs. retelling), and order of task (1st vs. 2nd session). The subjects were 12 Russian-speaking monolingual DY children (mean age 9 years 9 months). Inclusion criteria were extremely low indexes of reading fluency, namely, ≥ 1.5 SD below the average for the target age group². The control group consisted of 12 Russian-speaking monolingual TD peers.

Subjects performed two tasks, i.e. storytelling and retelling. Picture sequences, the Baby-Birds and the Baby-Goats³ were selected for eliciting the narratives; the order of tasks was counterbalanced with regard to story complexity and narrative mode.

The results of the study lead to a general conclusion that linguistic limitations rather than the cognitive resource deficit influence a structure of both story-telling and retelling in DY children. Resource depletion should result in less successful 2nd session (trade-off effect); our experiment, on the contrary, highlighted more complex story structure in the 2nd session, especially if telling of the Baby-Birds was preceded by retelling of the Baby-Goats (the more complex story). These results may be explained by a priming effect of the 1st session retelling narration.

Erinevused eesti isade ja emade lapsele suunatud kõnes

Helen Kõrgesaar (*Tallinna Ülikool*)

Ettekandes annan ülevaate selle kohta, kas ja mille poolest erineb eesti isade hoidjakeel emade omast. Vaatluse all on lausungite pikkus ja nende jaotus pragmaatilisest funktsioonist lähtuvalt. Lähemalt analüüsin küsilausungeid eri soost vanemate hoidjakeeles ning võrdlen tulemusi täiskasvanule suunatud kõne andmetega.

¹ The study was supported by a grant No. 13-06-90901 of the RFBR.

² Kornev, A.N. (2003). *Narusheniye chtenia i pisjma*. SPb: KARO.

³ Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Välimaa, T., Balčiūnienė, I., Bohnacker, U., & Walters, J. (2012). *MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives*. Berlin: ZAS.

Hoidjakeeleuurimustes nii Eestis kui ka mujal on peamiselt keskendutud just emade keelekasutuse uurimisele ja sageli on väidetud, et nimelt emad on need, kes lapsega kõige rohkem räägivad, kelle kõne on lapse keeleomandamise juures kõige olulisem ja kellelt lapsed kõige rohkem keelt õpivad. (Snow 1977; Olson 1984) Hoopis vähem on uuritud, missugust mõju avaldab lapse kõne arengule isa kõne ja mille poolest isade hoidjakeel emade omast erineb. Lastekeele uurija Paul Matychuk väidab, et ehkki lapsega kõneldes kasutavad isa ja ema laias laastus võrdseid keelekoguseid, on emade kõne funktsionaalne jaotus isade omast oluliselt erinev (Matychuk 2004). On ka leitud, et isade kõnes esineb rohkem vestlusele ärgitavaid ja täpsustavaid küsimusi (Leech jt 2013) ning et isade sõnavaras esineb rohkem lapsele tundmatuid leksikaalseid üksusi (Pratt jt 1992). Viimati mainitud uurimus toob esile, et ema kasutab lapsega rääkides pikemaid lausungeid ning ka lapse enda lausungid on emaga kõneldes pikemad kui isaga rääkides, samas kui Leech ja teised on leidnud, et a) isad ärgitavad lapsi rohkem suhtlema ja panevad vestluspartnerina neid rohkem proovile kui emad ning b) lapsed räägivad isadega rohkem ja kasutavad seejuures rikkalikumat sõnavara (Leech jt 2013).

Kirjandus

- Leech, K. A., V. C. Salo; M. L. Rowe; N. J. Cabrera, 2013. Father Input and Child Vocabulary Development: The Importance of Wh Questions and Clarification Requests. *Seminars in Speech and Language* 2013, 34(4): 249–259.
- Matychuk, P., 2005. The role of child-directed speech in language acquisition: a case study. *Language Sciences* Vol. 27, 301-379.
- Olson, S. L.; J. E. Bates; K. Bayles, 1984. Mother-infant interaction and the development of individual differences in children's cognitive competence. *Developmental Psychology*, Vol. 20(1), 166-179
- Pratt, M. W., P. K. Kerig; P. A. Cowan; C. Pape, 1992. Family Worlds: Couple Satisfaction, Parenting Style, and Mothers' and Fathers' Speech to Young Children. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982) Vol. 38, No. 2, pp. 245–262.
- Snow, C. E., 1977. The development of conversation between mothers and babies. *Journal of Child Language* 4, 1–22.

“Say as I say!”: Receptive and expressive language development of Estonian 3-year-olds in relation to maternal speech and communicative style

Ada Urm, Tiia Tulviste, Liina Vanatoa (University of Tartu)

Relation of mothers' speech characteristics and communicative style to their children's language development was investigated on a sample of 23 Estonian mother-child dyads. The conversations between 3-year-olds and their mothers in three different day-to-day situations were analyzed. The Comprehension Scale of the Reynell Developmental Language Scales was used to assess child's language comprehension. Expressive language measures were based on the sampling of language used in the mother-child dyads. With respect to maternal communicative style - mothers' responsiveness and type of regulatory speech were coded based on the system adapted by Tulviste (2003). Results showed that mothers' responsiveness

is a significant feature in explaining the variation in children's language development. The study also confirmed the variability of mothers' communicative style depending on the situation in which the conversation with the child is held. Mothers' communicative style is more supporting of child's speech when they are conversing about shared past experiences as compared to conversations during playtime or at the dinner table. The hypothesis about the use of regulatory speech being related to child's language abilities was also partially confirmed. Use of supportive directiveness was a positive predictor of children's expressive language abilities. No relation emerged between the child's language comprehension and mother's speech characteristics or communicative style.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖTUBA / WORKSHOP ON SOCIOLINGUISTICS

Estonian media about Russian language in Estonia

Inna Adamson (Tallinn University)

Different points of view on the Russian language use presented in the Estonian media. The main attention is paid to the role/status of the Russian language in the way it is judged by the Estonian media. There are also other matters which are closely connected to the latter: the attitude towards the Russian-medium education, the politics of integration of the Russian-speaking community into Estonian life. It is mainly conditioned by the complicated relationships between Russia and Estonia. About 28% of Estonia's population speaks Russian as a mother tongue and these people got to inhabit Estonia within different reasons.

However, Estonia as a state that wishes to preserve its integrity pursues a specific language policy: it implies the Estonian language maintenance as a basis of national identity, which is very natural. On the other hand, these all causes language difficulties for the people whose mother tongue is Russian and who consider Estonia as their motherland, while these people are judged as immigrants. Therefore, the attitude of the natives to the "Russians" and as result to the Russian language tends to be ambiguous (even negative). Though, as the time goes and economical interests have become dominating over the emotions, the attitude towards Russian has gained pragmatic traits. The same tendencies can be seen in the other countries.

Attitudes towards the Estonian language by Estonian gymnasium students

Colm Doyle (Tallinn University)

This presentation reports data concerning the attitudes of Estonian gymnasium students towards the Estonian language as gathered from: 1) an online questionnaire, completed by 340 adolescents from all across Estonia; and 2) three semi-structured interviews with two multilingual Tallinn teenagers. The adolescent participants, aged 15-19 years, come from a variety of ethnolinguistic backgrounds.

The bulk of the data comes from open and closed survey questions, with the former having undergone content and thematic analysis. The questions concerned the importance the adolescents placed on the Estonian language both presently and for the future, and personally and for society, and how the language can be maintained. These data were analysed in relation to the respondents' demographics and information about their language practices, and are supplemented by quotes from the questionnaire and interviews.

This study grew out of research conducted on the language policies of multilingual families with adolescent children in Tallinn, which found a complex

interplay between the Estonian and English languages in the lives of the adolescents (see Doyle 2014).

As demonstrated by their attitudes and language practices, the study found that the adolescents had a complex relationship with the Estonian language that took into account its different status and prestige within Estonia and globally, in interaction with the English and Russian languages. The study complements similar research undertaken by Ehala and Niglas (2006) and Tammemägi and Ehala (2012) and agrees with the conclusions made therein.

References

- Doyle, C. (2014). To make the root stronger: Language policies and experiences of successful multilingual intermarried families with adolescent children in Tallinn. In M. Schwartz and A. Verschik (Eds.), *Successful family language policy: parents, children and educators in interaction* (pp. 145-175). Dordrecht: Springer.
- Ehala, M., & Niglas, K. (2006). Language attitudes of Estonian secondary school students. *Journal of Language, Identity and Education*, 5(3), 209-227.
- Tammemägi, A., & Ehala, M. (2012). *Koolinoorte keelehoiakud 2011. aastal. Keel ja Kirjandus*, 4, 241-260.

Raviolo and farfalla constructions and the attraction of codeswitching (POSTER)

Maria Frick (University of Helsinki)

Based on ca. 900 cases of Finnish-Estonian codeswitching collected from recorded, face-to-face conversations, email messages, and Facebook posts by Finns living in Estonia, the study proposes that two types of constructions attract codeswitching in the early stage of language contact between structurally similar languages.

1) “Ravioli” are bilingual homophones whose forms are similar (although not necessarily identical) in the two languages, but whose meaning differs. These constructions attract semantic borrowing in that they are used in their Finnish form but Estonian meaning.

2) “Farfalle” are bipartite constructions such as noun-noun compounds, existential and subject complement clauses, and voicing (reported speech) constructions, where one of the parts specifies, modifies, characterizes, or demonstrates that which is identified in the other part. In these the switch happens between the parts, typically so that the part performing specification, characterization, modification, or demonstration is in Estonian. This tendency can be explained in that codeswitching can perform semantic specification (as something Estonian), authentication, or distancing from a prior text, speaker, or Estonians as a group.

Constructions are used within each other (e.g., a word in a clause or clause in a clause combination), which is why in many utterances there are several points that may attract codeswitching. A speaker may, for example, choose to perform an entire voicing in Estonian, or to switch only a subject complement within the voicing, as in

(1):

(1) Se on sanonu meiän kurssilla et alle kakskytviisvuotiaat naiset/d ei ole otsusevõimaliset/d.

'He has said in our course that under twenty-five-year-old women are not competent'

Because of bilingual homophones, such as naiset/d, ei, and ole in (1), switches are often gradual – it is impossible to pinpoint exactly where the Finnish ends and Estonian begins.

Sociological factors and constraints of use and status of Romani language in Finland

Kimmo Granqvist (University of Helsinki)

In my paper, I will discuss sociological factors and constraints affecting the use and status of the Finnish Romani within its speech community. Crucial in this are the linguistic attitudes of the Roma, the control of the language usage and the acquisition of the Romani language. Whereas studies of language attitudes indicate that the Finnish Roma greatly appreciate the preservation of the Romani language (Helsingin kaupungin huoltovirasto 1979; Hedman 2009), the real language skills have rapidly decreases during the last 50 years both from the point of view self-assessments and comparison of linguistic variables (Sosiaalinen tutkimustoimisto 1954; Vehmas 196 1; Helsingin Kaupungin huoltovirasto 1979; Hedman 2009; Granqvist 2013a). The opinions about the correct language usage vary quite freely together with decreasing resistance against language attrition and the use of Finnish morpho-syntactic frame (Granqvist 2013a, 2013b). During the last 100 years Romani has not any more constituted a true mother tongue of Roma children in their early childhood (Thesleff 1899). Instead, the Roma have learned the Romani language as a part of their socialization and as members of the Romani community on the way to adulthood (Vuorela & Borin 1998). The late and incomplete acquisition of Romani, together with the linguistic dominance of Finnish, has contributed to rapid changes in Romani and to the breaking of its structure.

References

- Granqvist, Kimmo 2013. Attritiosta Suomen romanikielessä. Kimmo Granqvist & Päivi Rainó (Ed.) *Rapautuva kieli. Kirjoituksia vähemmistökielten kulumisesta ja kadosta*, 103–148. Helsinki: SKS.
- Granqvist, Kimmo 2013b. Romanikielen taidon heikkeneminen ja pararomani, 163–194. Kimmo Granqvist & Mirkka Salo (Ed.) *Romanikieli ja sen tutkimusalat*. Helsinki: SKS.
- Hedman, Henry 2009. Suomen romanikieli: sen asema yhteisössään, käyttö ja romanien kieliasenteet. *Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja* 8. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk8/> (2.4.2012).
- Helsingin huoltovirasto 1979: Helsingin mustalaisväestön sosiaaliset ja sivistykselliset olo. Moniste. Helsingin kaupunki: Huoltovirasto.

- Sosiaalinen tutkimustoimisto 1954 = Mustalaisten olot. Sosiaalinen aikakauskirja. Helsinki: Sosiaaliministeriö.
- Thesleff, Arthur 1899. Finlands zigenare. En etnografisk studie. Helsinki.
- Vehmas, Raino 1961. Suomen romaniväestön ryhmäluonne ja akkulturoituminen. Turun yliopiston julkaisu, sarja B, osa 81, Turku.
- Vuorela, Katri & Lars Borin 1998. Finnish Romani.— Ó. Corráin, A. & S. Mac Mathúna (Eds.) *Minority Languages in Scandinavia, Britain and Ireland*. 3, 51–76. Uppsala.

How Should I Call You? Charactonyms in the Subtitles of Children's Cartoons

Ligita Judickaitė-Pasvenskienė (Vytautas Magnus University / Tallinn University)

The rendering of anthroponyms in children's cartoons, although being a rather challenging task for translators, is a virtually uninvestigated field in Lithuania and worldwide. The present study focuses on subtitling of charactonyms in 11 children's cartoons from English into Lithuanian. The aims of the study are: to identify the most commonly used translation strategy for the rendering of charactonyms which were found in the corpus; to find out whether the Lithuanian renderings of charactonyms were more foreignized or domesticated; to identify and discuss problematic issues that subtitlers of the cartoons faced while dealing with the translation of charactonyms.

The results of the study reveal that the vast majority of the charactonyms found in the corpus are domesticated in the Lithuanian subtitles.

Why Ukrainian is funny for Russians? Linguistic aspekt

Ilya Magin (Russian Federation)

The google search for 'linguistic arrogance' gives a top link 'I can't help smiling when I read Ukrainian or Belarusian texts'. Well known feeling of lingual superiority of Russian before Ukrainain is usually explained by extralinguistic causes: domination of Russian culture in Empire and later USSR (except short period of so called 'korenizatsiia', nativization). Other reasons are also known: Russian with its most conservative spelling looks closer to Old-Russian, while Belorussian and Ukrainain, with their more modern orthography, seems younger.

Here is proposed pure linguistic explanation of the situation. Standard Russian (SR) was constructed in XVIII cent. following classicism theory of three styles or registers of language: high (odic poetry), neutral (prose), low (comedy, burlesque). By this pattern in SR were connected elements of Old-Church Slavic (high) and Russian (neutral and low) and so it remains till now. Standard Ukrainian (SU) was formed in XIX cent., in epoch of Romanticism, which was focused on folk culture, therefore SU is based on dialects, unlike SR. In comparison SU has only two registers: neutral and low. In most cases when SR has high and neutral lexems of the same meaning, SU has only one, e.g. 'face' SR 1. лик, чело; 2. лицо; 3. морда etc; SU: 0.-; 2. лице, обличчя; 3. писк. etc.

This difference is most fully revealed in poetry, where high register is used most often. Indeed most of Russian jokes about SR superiority are based on fiction or real translations of Russian XIX cent. poets (Pushkin, Lermontov et al.) into Ukrainian. On the other side most famous classical Ukrainian poets are I.Kotlyarevsky (author of burlesque, mock-heroic poem *Eneide Travestied*) and T.Shevchenko (author of folk-songs).

In the register comparison SR is a marked part, and that explains why this jokes are not mutual. SR being constructed from two languages of dyglossal pair can convert almost any lexics into high register. The situation reminds closely elaboration of Yiddish, which could give high register for any meaning, using its Hebrew vocabulary, meanwhile Soviet Standard Yiddish was by and by moving to two-register type of language, getting rid of Hebrew lexics.

Perceptions of Germany and the German language in the Baltic States

Heiko F. Marten (Tallinn University)

My paper discusses perceptions of the German language vis-à-vis other languages in the Baltic States. The paper is based on research conducted in a large-scale questionnaire project among mostly high school and university students in Estonia, Latvia and Lithuania since 2011.

On the one hand, I will show attitudes towards German in contrast to other major languages in the region (Estonian, Latvian, Lithuanian, Russian, English, Finnish, French and others) with regard to factors such as perceptions of the beauty of languages, their usefulness in everyday life and for specific purposes (work, travelling), or whether they are perceived as difficult. On the other hand, I will analyze meta-linguistic characterizations of Germany, Germans and the German language. The data shows that there is a remarkable mix of associations, consisting of “classical” stereotypes (e.g. associations of Germany and the German language with cars, beer, World War II), of structural characteristics of the language (e.g. the presence of articles or of 3 genders), and of perceptions based on personal experience.

Individual Multilingualism of Southern-Estonians: Language Biographies

Liina Tammekänd (University of Tartu)

The paper focuses on individual multilingualism of Southern Estonians from the point of view of the language biography, which, according to Pavlenko (2007), is a life history that “focuses on the languages of the speaker and discusses how and why these languages were acquired, used, or abandoned”. Open-ended, semi-structured interviews were conducted with 10 multilingual Southern-Estonians, 5 females and 5 males, who described all languages they had either learned or had had contact with, the time of study, and the context and frequency of use. The interviews were

recorded and transcribed. Content analysis was conducted aiming to tie the topics discussed with Estonia's past and present socio-political context. The following questions were posed: What are the most recurrent languages in respondents' language repertoires? How have different socio-political conditions influenced respondents' sentiments towards their different languages?

All respondents mentioned in their language biographies Estonian, Võru, Russian, English and German, and recognized Võru as either their L1 or L2; half of them admitted to Estonian being their L1. While the older respondents learned German at school, the younger generation learned English. All respondents learned Russian as well.

All respondents expressed special feelings towards Võru. Some of them recalled society's negative sentiments towards the Soviet occupation and the language, which influenced their attitude towards the language. Older respondents had no motivation to learn German or English, seeing no possibility for further practice under Soviet occupation.

Respondents' language profiles seem to differ depending on whether they belong to the older generation (50-60 years) or to the younger generation (30-40 years).

References

Pavlenko, Aneta. 2007. Autobiographic Narratives as Data in Applied Linguistics. *Applied Linguistics* 28/2: 163–188. Oxford University Press.

English-Estonian language contacts in blogs: discourse, meaning, specificity

Anna Verschik (Tallinn University)

The paper discusses English impact on Estonian in blogs. Previous research (Igav 2013, Roosileht 2013) revealed that semantic specificity and a unit's prominence on the discourse level are factors facilitating (global) copying in digital communication as well. The data comes from a corpus of approximately 40,000 words (fashion, photography, lifestyle blogs of young Estonians). Clearly, semantically specific words, such as particular terms (OOTD, giveaway etc) have a unique status and end up as global copies. At the same time, a high number of English discourse words (anyway, sorry, damn etc) and items (including multi-word items) that express bloggers' attitudes and emotions are copied as well. This is in correspondence with the claim by Backus and Verschik (2012). Code alternations appear to fit the category of emotionally important items; code alternations are phrases, including idiomatic expressions or longer stretches in English. On the whole, English code alternations appear to play a different role from the one Estonian code alternations play in Russian-language blogs, where Estonian code alternations are either quotations from Estonian-language texts (often regulations, official documents) or quotation of direct speech in Estonian, whereas Estonian discourse markers/emotionally coloured items appear seldom.

References

- Backus, Ad and Verschik, Anna (2012) Copiability of (bound) morphology. In: L. Johanson, M. Robbeets (eds), *Copies versus Cognates in Bound Morphology*. Leiden: Brill, 123–149.
- Igav, Reet (2013) *Inglise-eesti koodikopeerimine Facebooki vestluses*. Magistritöö. Tallinna Ülikool, Eesti keele ja kultuuri instituut.
- Roosileht, Helin (2013) *Inglise-eesti koodikopeerimine blogides*. Magistritöö. Tallinna Ülikool, Eesti keele ja kultuuri instituut.

At the core: Verbs and argument structure in children's code-switching

Virve Vihman (University of Tartu)

Verbs are said to resist code-switching due to their central role in argument structure. It has been claimed that nonfinite verb forms are used with inflection from their own language, whereas finite verbs are used with inflection from the matrix language (Myers-Scotton 2009). Backus & Verschik (2012) note that copying of bound morphology does occur, though rarely. Code-copying in the core clausal predicate, then, is crucial in investigating interaction between a bilingual's languages. The speech of bilingual children, who have yet to fully acquire the adult systems, can be revealing for whether constraints necessarily apply to bilingual language.

This talk discusses code-copying in complex verbs, inflections and argument marking. The data come from children acquiring Estonian and English and include examples of argument structure and inflectional patterns drawn from either language:

1. I wasn't hitting you, I was koputa-n [knock-1SG.PRS-EST, 'knocking']
2. Kribu ate a drumstick that was jät-en [leave-PST-PRT-ENG, 'left'] over
3. The little vampire asked from the owl how does your garden grow?

Ex. 1 shows a finite verb with a morphological blend of the languages; in 2, the nonfinite verb has other-language inflection. Ex. 3 uses argument structure from Estonian and lexical items from English. The data point to the need for construction-based analysis of the usage of young speakers whose language systems are not fully formed.

References

- Backus, A. & Verschik, A. 2012. Copiability of (bound) morphology. In: L. Johanson, M. Robbeets (eds.), *Copies versus Cognates in Bound Morphology*. Leiden: Brill.
- Myers-Scotton, C. 2009. Supporting a differential access hypothesis: code switching and other contact data. In J.F. Kroll (ed.) *Handbook of Bilingualism : Psycholinguistic Approaches*. OUP.

Internationalisms in early modern Hebrew as a key means of language modernization

Sofya Yampolskaya (European University in St. Petersburg)

Traditional history of Modern Hebrew draws a picture of Hebrew “revival”, as

a miracle, which has occurred at the beginning of XX century, when a “dead” language has resurrected and came to life in the Holy Land thanks to the incredible efforts of a small group of romantics headed by Eliezer Ben-Yehuda. The myth about Ben-Yehuda and the “Hebrew revival” became a cornerstone in the forming of the Israeli state ideology which is why it is so viable till nowadays⁴. Due to this same myth researchers still have a big grey area in the history of Hebrew, which requires detailed study.

Even contemporaries of Ben-Yehuda refuted the “revival myth”⁵. Once in a while against the background of the “revival” appeared different works that stated that the Hebrew language had not been dead [Fellman 1974, Haramati 1992 and others]. The researchers of the new wave are opposing the myth and proposing new concepts of the development of Hebrew. Three of them – Wexler, Zuckermann and Izre'el are worth mentioning. The general idea of the concepts is that no language can be revived at the absence of native speakers, thus the modern Israeli Hebrew is not a revived Holy tongue (Loshn Koydesh) but a newly created non-semitic language⁶.

Conventional periodization of the Hebrew language distinguishes two stages in Hebrew language history: the maskilic period – European Hebrew from the second half of XIX century to 1880; and the modern Hebrew – Israeli Hebrew from 1880 till now⁷. Thus European Hebrew from the late XIX century till the first quarter of XX century found itself beyond the scope of the scientific attention.

European Hebrew press of 1880-1918 provides unique language material that can be considered as a connecting link between maskilic and modern Israeli Hebrew. On the one hand, we know that at this period Hebrew was not a mother tongue for its users in Europe. On the other hand, the material demonstrates language continuity and shows the way in which many features of modern Hebrew have emerged.

In Hebrew press of the period language change happened on different levels: grammar, syntax, morphology, vocabulary, orthography. The present report intends to show one of the features of Hebrew development of that time, namely the extension of vocabulary by means of internationalisms, caused not only by a need to use new notions for new phenomena, but also by a general direction of Hebrew culture of that time, oriented to the European culture.

The chief topics of the report are the following: 1) internationalisms of 1880-

⁴ The last reproduction of the myth in scientific literature I've seen in a huge work by Tomasz Kamusella [Kamusella 2012: 309-310].

⁵ See Haramati 1992: 16-19.

⁶ Wexler 1995; Izre'el 2001; Zuckermann 2003, 2009.

⁷ Even Zuckerman, a revisionist researcher of new wave, offers the periodization. See Zuckerman 2009: 44.

1920, general changes in lexical choice and adaptation; 2) internationalisms of 1910s, new notions and lexical doublets, comparing to similar processes in the Russian language of the same period; 3) grammar and morphological adaptation; emerging of new models, used in modern Israeli Hebrew; 4) orthography changes as a consequence of decay of Hebrew-Yiddish diglossia.

References

- Fellman J. The Revival of a Classical Tongue: Eliezer ben Yehuda and the Modern Hebrew Language. The Hague, 1974.
- Haramati Sh. 'Ivrit ḥaya bi-merutsat ha-dorot. Rishon le-Tsion, 1992.
- Izre'el Sh. The Emergence of Spoken Israeli Hebrew. // The Corpus of Spoken Israeli Hebrew (CoSIH): Working Papers I (2001).
- Kamusella T. The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe. Palgrave Macmillan, 2012.
- Wexler P. The Slavonic 'Standard' of Modern Hebrew // The Slavonic and East-European review. 1995. Vol. 73, № 2.
- Zuckermann G. Language Contact and Lexical Enrichment in Israeli Hebrew. London – New York: Palgrave Macmillan, 2003.
- Zuckermann G. Hybridity Versus Revivability: Multiple Causation, Forms and Patterns // Journal of Language Contact. 2009. Varia 2.

Metaphor and Identity Construction

Suzanne Wertheim (Worthwhile Research & Consulting, USA)

The study of identity construction is central to present-day sociolinguistics and linguistic anthropology, and covers a wide range of linguistic phenomena. For example, we examine indexicals that point to different aspects of identity, usually at the phonetic and lexical levels. Or we analyze style shifting and code switching within individual linguistic repertoires, and the social meanings of the languages within those repertoires. But one linguistic phenomenon remains generally absent from our analyses of language and identity: metaphor. Instead, metaphor analysis is usually left to the domains of cognitive linguistics and cognitive science, fields that traditionally do not relate metaphors in linguistic performance, along with their reception, to identity construction, either at the individual or group level.

In this talk, I will add metaphor to the linguistic phenomena we can, and should, analyze as part of the study of language and identity. Drawing upon Bucholtz and Hall's (2004) paradigm of "tactics of intersubjectivity," I will show ways that metaphors, and the abstract conceptual schema that inform their logics, play a subtle performative role in identity construction. The data come from an ongoing computational linguistics project on metaphor, currently in its third year, for which a corpus containing thousands of metaphors has been compiled. I will focus on metaphors relating to politics and to economic inequality in both English and Russian; a select number of these metaphors were discussed in ethnolinguistic interviews with native speakers. These metaphors, both in their performance and in their interpretation, contribute to identity construction in several ways, most notably in their marking of boundaries and hierarchies. For example, an analysis of two

speeches by Barack Obama, one the 2012 State of the Union address and the other a 2012 speech given at a private, high-level fundraiser in Los Angeles, shows that metaphorical style shifting, among other devices, draws different group boundaries for the speech audiences, and highlights different aspects of audience group identity. Metaphorical mappings, which in a word or phrase link two separate domains of experience, allow for subtle and rich performances of values, actions, and goals that are coherent with a particular group identity. The acceptance or rejection of metaphorical mappings or their underlying conceptual schema can mark people as part of, or outside of, group boundaries.

L2 TÖÖTUBA / WORKSHOP ON SLA

Keelekasutusmustrid sõnaloomes kasutuses

Pille Eslon (Tallinna Ülikool)

Lingvistilise klasteranalüüsi tulemusena selgus, et eesti keelekasutuse olulisimad mustrid on adverbilised ning adverbil kui sõnaliigil on avarad tekstilised funktsioonid (vt Trainis, Allkivi 2014; Eslon 2014). Analoogne tulemus on saadud ilukirjanduskeele valimi verbist vasakule jääva konteksti põhjal. Võrdluses eesti õppijakeelega ilmnes, et õppija väldib adverbilisi struktuure nende morfosüntaktilise keerukuse ja sõnajärje tõttu, kuna adverb „lõhub“ mineviku liitaja vormi (vt Eslon 2013: 22, 30 jj; Eslon 2014: 66 jj). Samas on mõned neist kinnistunud struktuuridest kergesti omandatavad, sest leksikat saab üsna vabalt varieerida. Nt adverb+adverb+verbi mineviku liitaja vorm indikatiivis (<on, oli> kuskile ära sõitnud, <pole, polnud> veel ümber riietunud) ja substantiiv genitiivi vormis totaalojektina + adverb + verbi liitaja vorm indikatiivis ((<on, oli> vee peale valnud, (<on, oli> mehe üle võtnud). Nende kahe struktuuri alusel on võimalik tuletada eesti keele ühendverbe ja seetõttu on need struktuurid sõnaloomes kasutuses.

Teist analüüsimeetodit kasutades on uuritud õppijakeele verbist paremale jäävat konteksti. Selgus, et tuumverbide andma, tegema, võtma ja saama kasutuses on ülekaalus verbi ja objektikäandelised (partitiivset) substantiivi sisaldavad püsiühendid ehk väljendverbid (nt nalja tegema, asja saama, nõu andma, sõna võtma), harvem sama struktuuri alusel tuletatud vabad sõnaühendid, millest aja möödudes võib hakata kujunema uusi väljendverbe (nt leiba tegema, eratunde andma, ravimeid võtma, tööd saama), vt Eslon 2012: 27–28.

Niisiis asub eesti keeles ühendverbe genereeriv struktuur verbi ees ja väljendverbe genereeriv struktuur verbi järel. Ettekandes kirjeldakse neid struktuure lähemalt, aluseks mõõdetavad tunnused, mis aitavad esile tuua adverbiliste ja substantiivsete struktuuride kasutusreegleid, mis olulised nii eesti keele omandamise kui ka keeletehnoloogiliste rakenduste seisukohalt: struktuuri asend lauses, struktuuri morfoloogiline tüüp, struktuuri morfosüntaktiline lihtsus/keerukus, struktuuri morfosüntaktilise varieerumise piirid, struktuuri leksikaalse varieerumise piirid, struktuuride osakaal tekstis.

Kirjandus

Eslon, Pille 2013. Kahe keelekasutusvariandi võrdlus: morfoloogilised klassid ja klastrid. –

Lähivõrdlusi, 23, 13–38. <http://dx.doi.org/10.5128/LV23.01>

Eslon, Pille 2014. Morfosüntaktilise ja leksikaalse varieerumise piiridest: ilukirjandus- ja

õppijakeele kasutusmustrite võrdlus. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 10, 55–71. doi:10.5128/ERYa10.04

Trainis, Jekaterina, Kais Allkivi 2014. Ilukirjanduskeelest uue pilguga. – Eesti

Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 10, 283–306. doi:10.5128/ERYa10.00

Teaching aspects of political correctness in ESP classes

Jaroslav Izavčuk (*University of Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem Czech Republic*)

The goal of the talk is to point to special areas of concern about bias in language and to suggest the ways that we – language facilitators can demonstrate that the language usage could be more accurate, humane and inclusive. This talk will consider the issue of politically correct language use: whether such sensitive language domains as race, gender, sexual affinity, mental/physical personal development neutral terms really seem to be used, whether such changing language is reflected in our classroom, and the way and type of teaching methods we could introduce, especially in ESP classes.

Key words: gender, race, prejudice, language bias, political correctness, sociolinguistics, ESP

Kirjandus

- Baron, Dennis 2006. *Grammar and Gender*, New Haven: Yale University Press.
Bodine, Anne 1998. Androcentrism in Prescriptive Grammar: Singular 'they', Sex-indefinite 'he', and 'he or she'. – *Language in Society*.
Bradshaw, W. Lynn 1997. *Introduction to Sociolinguistics*. UJEP.
Crystal, David 1996. *Gender Issues in The English Language*. CUP.
Maggi, Rosalie 1991. *The dictionary of bias-free usage: a guide to nondiscriminatory language*. Phoenix. AZ: Oryx Press.
Newman, Michael 199. *Pronominal Disagreements: The Stubborn Problem of Singular Epicentre Antecedents*. – *Language in Society*.
Perelman, Leslie; Barrett, Edward; Paradis, James 2001. *Mayfield Electronic Handbook of Technical & Scientific Writing*.
Stanley, J. P. 1978. *Sexist Grammar*. – *College English*, New York.
Weiss, Martin 2010. *Jazyk nepatří levicovým intelektuálům* – *Lidové noviny*.

Cross-linguistic similarities in comprehension and production

Annekatrin Kaivapalu (*Tallinn University*)

Cross-linguistic influence (CLI) has been found to affect the processes of comprehension, production and learning. Although target language (TL) acquisition entails both production and comprehension of TL, the majority of studies on CLI have looked almost exclusively at production data, while comprehension and particularly the interaction between comprehension and production have been underexplored.

This paper aims to deal with the role of cross-linguistic similarities between Estonian and Finnish for both of the language processing modes. The discussion will be exemplified by some of the results of following studies:

- 1) perception of objective similarity (Kaivapalu & Martin 2014)
- 2) intelligibility of written text (Kaivapalu 2013)
- 3) corpus-based study on TL production (Kaivapalu & Eslon 2011)

The main focus is on symmetry of CLI. The results show that Finnish learners

of Estonian comprehend written texts better than Estonian learners of Finnish, are more successful at perceiving objective similarity between Estonian and Finnish, and tend to rely on similarity more than Estonians during production.

References

- Kaivapalu, A. & Martin, M. (forthcoming). Similarity: definition, perception, measurement, and symmetry. – H. Paulasto, L. Meriläinen, H. Riionheimo & M. Kok (Eds.) *Language Contacts at the Crossroads of Disciplines*. Cambridge Scholars Publishing.
- Kaivapalu, A. 2013. Mutual intelligibility in language learning context – symmetrical or not? – NORDAND 11: Den 11:e konferensen om Nordens språk som andra- och främmandespråk. Stockholm: Stockholms universitetet
- Kaivapalu, A. & Eslon, P. 2011. Onko lähisukukielen vaikutus suomen ja viron omaksumiseen symmetristä? Korpuspohjaisen tutkimuksen tuloksia ja haasteita. – *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja* 21, 132–153

Verbikonstruktsioonid B1- ja B2-taseme kirjalikus õppijakeeles. Mis on sarnane ja mis on erinev?

Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool)

Eesti keele kui teise keele A1–C1 oskustasemete käsiraamatud (Hausenberg jt 2008; Kerge 2008, Ilves 2008, 2010) põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendil, milles on esitatud üldised, kõigi keelte kohta kehtivad funktsionaalsed kirjeldused. Eesti keele oskustasemete käsiraamatutes on lisaks välja toodud ka keeleoskustasemete lingvistilisi jooni, mis on leitud tuginedes autorite kogemusele ja intuitsioonile ning olemasolevatele, üksikküsimusi käsitlevatele keeleuuringutele. Eesti keele kui teise keele õppe arendamiseks on väga vajalik jätkata keeleoskustasemete lingvistilise sisu põhjalikku teaduslikku uurimist.

Oma doktoritöös uurin eesti keele kui teise keele B1- ja B2-taseme kirjalikku õppijakeelt. Keeleoskuse kirjeldamisel toetun kolmele dimensioonile: keerukus, korrektsus ja sujuvus (Housen jt, 2012). Lisaks kasutan DEMfad mudelit (Martin jt, 2006). Peamised uurimisküsimused on:

- Millised grammatilised konstruktsioonid on kummalegi tasemele iseloomulikud?
- Millistes fraasitüüpides sagedasemad grammatilised konstruktsioonid kummalgi tasemel esinevad?
- Mille poolest sarnanevad ja mille poolest erinevad B1- ja B2-taseme keelekasutuse keerukus, korrektsus ja sujuvus?

Uurimismaterjal pärineb Eesti vahekeele korpusest, mille põhjal olen koostanud B1-taseme alamkorpuse (27 412 sõnet) ja B2-taseme alamkorpuse (22 128 sõnet). Programmi Simple concordancer abil olen kummagi alamkorpuse põhjal koostanud sõnavormide sagedusloendi (vormidest, mis esinevad korpuses viis või rohkem korda) ja samade sõnade konkordantside loendi. Uuringu käesoleval etapil vaatlen verbivorme. Oma ettekandes annan kvantitatiivse ülevaate verbivormide esinemisest ning kirjeldan kvalitatiivselt mõne iseloomulikuma verbi kasutust. Toon välja sarnasused ja erinevused B1- ja B2-keeleoskustasemete vahel.

Viited

- Eesti vahekeele korpus (<http://evkk.tlu.ee>).
- Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine (2007). Tartu, Haridus- ja teadusministeerium. Eesti rakenduslingvistika ühing.
- Martin, M.; Franceschina, F.; Alanen, R.; Huhta, A.; (2006). A progress report on the Cefling project.
- Hausenberg, Anu-Reet jt (2008). Iseseisev keelekasutaja. B1- ja B2-taseme eesti keele oskus. Tallinn, REKK, Atlex
- Housen, Alex; Kuiken, Folkert, Vedder Ineke (2012). Dimensions of L2 Performance and Proficiency. Complexity, Accuracy and Fluency in SLA. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins
- Ilves, Marju (2008). Algaja keelekasutaja. A2-taseme eesti keele oskus. Tallinn, EKSA.
- Ilves A1 Ilves, Marju (2010). Läbimurre. A1-taseme eesti keele oskus. Tallinn, EKSA.
- Kerge, Krista (2008). Vilunud keelekasutaja. C1-taseme eesti keele oskus. Tallinn, Eesti Keele Sihtasutus.

Õppematerjali roll õpimotivatsiooni kujundamisel (POSTER)

Mare Kitsnik (Tallinna Ülikool)

Mitmed uuringud (Gardner jt) on tõestanud, et keeleõppe edukuse oluline määraja on õppija õpimotivatsioon – keerukas nähtus, mis koosneb mitmest omavahel seotud komponendist. Õpimotivatsiooni kujunemisel on oluline roll nii õpetajal kui kursuse ülesehitusel ja õppematerjalil.

Eesti keele kui teise keele õpetajad peavad paljude õpilaste õpimotivatsiooni madalaks ning näevad seda kehvide õpitulemuste peapõhjuseks. Kahjuks alahindavad õpetajad aga enda osa õpimotivatsiooni kujundajana ning sageli ei ole neil selleks ka piisavalt oskusi (Metslang jt).

Käesolevad ettekanded kirjeldan motiveeriva õppematerjali omadusi (Dörnyei, Brophy, Wachob, Mikk) ning analüüsin tööraamatu „Praktiline eesti keel teise keelena: B2, C1“ (Kitsnik) potentsiaali gümnaasiumiõpilaste motiveerimisel. Toon näiteid tööraamatust ning vaatlen õpetajate esialgset tagasidet ülesannetele. Arutlen edasise uurimisvajaduse ning õppematerjalide arendamise ja õpetajate koolitusvajaduse üle.

Viited

- Brophy, Jere (2004) Motivating Students to Learn. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dörnyei, Zoltan (toimetaja). Motivational strategies in the Language Classroom (2001). Cambridge University Press.
- Gardner, Robert Motivation and Second Language Acquisition (publish.uwo.ca/~gardner/docs/SPAIN_TALK.pdf).
- Kitsnik, Mare (2013). Praktiline eesti keel teise keelena: B2, C1. Tallinn: Künnamees.
- Metslang, Helena, Kibar, Triin, Kitsnik, Mare, Koržel, Jevgenia, Krall, Ingrid, Zabrodskaia, Anastassia (2013). Kakskeelne õpe vene õppekeele koolis. Uuringu lõpparuanne. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituut
- Mikk, Jaan. Õppetöö motiveerimine õppekirjanduse abil. (<http://raud.ut.ee/~jaanm/opimotivatsioon.htm>).

Akadeemilise kirjutamise õpetamise teises ja/või võõrkeeles eripära **Maarja Must-Vikman (Tartu Ülikool)**

"Eesti keele arengukava 2011–2017" nõuab muu emakeelega tudengitele akadeemilise väljendusoskuse õpetamist (EKA: 28). 2011. a Tallinna Ülikoolis läbiviidud uurimusest selgus, et ei vene emakeelega tudengid ise ega nende õppejõud pole rahul akadeemilise kirjutamisoskusega ning tudengite sooviks on, et õppekavas oleks rohkem erialakeelekursusi ja eesti keeles uurimistöö kirjutamist õpetavaid kursusi (Metslang jt 2012). Kuid kuna akadeemilise kirjutamise õpetamist eesti keeles kui teises või võõrkeeles ei ole seni süstemaatiliselt uuritud, saab hetkel toetuda mujal maailmas läbiviidud uurimustele (vt nt Hinkel 2002, 2003, 2004, 2005, 2011; Matsuda jt 2003). Ettekandes vaadeldakse, mida üldse mõista akadeemilise kirjutamise teises keeles ja/või võõrkeeles mõiste all ja kes on tüüpiline K2 tudeng/kirjutaja ning millised on tema vajadused (Ferris jt 2011). Põhiline küsimus on, kuidas siis ikkagi õpetada teises keeles või võõrkeeles akadeemilist kirjutamist. Vaatleme ühtlasi, millised on üldised erinevused K1 ja K2 akadeemilistes kirjutistes (Wang 2012). Oluline on teada saada, mis vahe on emakeelsetele ja muukeelsetele akadeemilise kirjutamise õpetamisel, kuidas mõjutab emakeel teises keeles või võõrkeeles akadeemilist kirjutamist (Wolfersberger 2003). Ja mitte ainult emakeel, vaid kogu tudengi sotsiokultuuriline taust võib mõjutada seda (Blake jt 2004; Tang 2012). Kas ka tudengi individuaalsed omadused võivad mõjutada tema K2 akadeemilist kirjaoskust (Kormos 2012)? Kas saab üldse rääkida teises või võõrkeeles akadeemilise kirjutamise erinevatest tasemetest (Wolfersberger 2003) ja millised need on? Ka käsitletakse ettekandes meetodeid, mida võib rakendada teises keeles akadeemilist kirjutamist õpetades (Kam jt 2005). Neist ühe olulisemana võib välja tuua näiteks tagasiside andmise tekstile nii õpetaja, tudengi enda kui ka kaastudengi poolt, sest sellel usutakse olevat väga positiivne efekt (Coffin jt 2005; Myles 2002). Ka vaatleb ettekanne mujal maailmas akadeemilise kirjutamise teises keeles või võõrkeeles õpetamiseks loodud materjale ning seda, milliseid neist tasuks Eestis muukeelsete tudengite õpetamisel eeskujuks võtta. Eraldi punkt ettekandes on pühendatud teises või võõrkeeles akadeemilise kirjutamise õpetajate õpetamisele (Uyusal 2007).

Kirjandus

- Blake jt = Blake, F., Diaz, R., Jones, S., Nagaswami, G. 2004. ESL Students in College Composition: The Writing Teacher in Search of a Stance. – Viewpoints: A journal of developmental and collegiate teaching, learning and assessment;
<http://faculty.ccp.edu/dept/viewpoints/s04v5n3/eslstance.htm>
- Coffin jt = Coffin, C., M. J. Curry, S. Goodman, A. Hewings, T. M. Lillis, J. Swann 2003. Teaching Academic Writing. A toolkit for higher education. London: Routledge. Taylor and Francis e-raamatukogu, 2005.
<http://kantakji.com/fiqh/Files/Research/t118pdf>

- EKA = Eesti keele arengukava 2011 – 2017. Haridus- ja Teadusministeerium
<http://valitsus.ee/et/valitsus/arengukavad/eesti-keel-ja-meel/eesti-keele-arengukava-2011-2017>
- Ferris jt = Ferris, D., Thaiss, C. 2011. Writing at UC Davis: Addressing the Needs of Second Language Writers. – Across the Disciplines Vol 8;
<http://wac.colostate.edu/atd/ell/ferris-thaiss.cfm>
- Hinkel, E. 2002. Teaching grammar in writing classes: Tenses and cohesion. New perspectives on grammar teaching in second language classrooms. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hinkel, E. 2003. Simplicity Without Elegance: Features of Sentences in L1 and L2 Academic Texts. TESOL Quarterly. Vol. 37 (2), 275-331.
- Hinkel, E. 2004. Teaching academic ESL writing: Practical techniques in vocabulary and grammar. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hinkel, E. 2005. Analyses of Second Language Text and What Can Be Learned From Them. Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning. Lawrence Erlbaum Associates, 615-628.
- Hinkel, E. 2011. What Research on Second Language Writing Tells Us and What it Doesn't. Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning. Vol. 2, 523-538 New York: Routledge.
- Kam jt = Kam, A., Meinema, Y. 2005. Teaching Academic Writing to International Students in an Interdisciplinary Writing Context: A Pedagogical Rough Guide. – Across the Disciplines Vol. 2; http://wac.colostate.edu/atd/lds/kam_meinema.cfm
- Kormos, J. 2012. The role of individual differences in L2 writing. – Journal of Second Language Writing. Vol. 21 (4), 390-403
- Matsuda jt = Matsuda, P. K., A. S. Canagarajah, L. Harklau, K. Hyland, M. Warschauer 2003. Changing currents in second language writing research : A colloquium. Journal of Second Language Writing. Vol. 12, 151-179;
http://www.gse.uci.edu/person/warschauer_m/docs/currents.pdf
- Metslang jt = Metslang, H., Šmõreitšik, A. 2012. Muukeelse tudengi keeleline toimetulek ja vajadused ülikoolis. Uuringuaruanne. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituut. <http://www.cs.tlu.ee/filcore/wp-content/uploads/2012/08/Metslang-Smoreitsik-Muukeelse-tudengitoimetulek1.pdf>
- Myles, J. 2002. Second Language Writing and Research: The Writing Process and Error Analysis in Student Texts. Teaching English as a Second or Foreign Language. Vol. 6 (2).
- Tang, R 2012. The Issues and Challenges Facing Academic Writers From ESL/EFL Contexts: An Overview. – Academic Writing in a Second or Foreign Language: Issues and Challenges Facing ESL/EFL Academic Writers in Higher Education Contexts. Ed. R. Tang. London: Continuum, 1-20.
- Uyusal, H. H. 2007. Educating Second Language Writing Teachers: Issues and Suggestions. – Voice and Vision in Language Teacher Education: Selected Papers from the 4th International conference on Language teacher education. Eds. B. Johnston, K. Walls. Minneapolis: University of Minneapolis Press, 239-248.
- Wang, Y. 2012. Differences in L1 and L2 Academic Writing. – Theory and Practice in Language Study. Vol. 2 (3), 637-641.
- Wolfersberger, M. 2003. L1 to L2 Writing Process and Strategy Transfer: A Look at Lower Proficiency Writers. Teaching English as a Second or Foreign Language. Vol. 7 (2), A-6.

Kirjutamisoskuse arendamine täiskasvanute eesti keele kui teise keele tunnis

Eduard Odinets (Tallinna Ülikool)

Keeleõppe integratiivse iseloomu tõttu tõstatub täiskasvanute eesti keeles kui teises keeles kirjutamise oskuse arendamisega seoses üha tihedamini küsimus, kas keeletunnis õpitakse kirjutama või kirjutades õpitakse. Samuti on päevakohased küsimused emakeele mõjust kirjutamisele teises keeles, kirjutamisoskuse pikaajalisest arengust ning sellest, kas kirjatööde puhul peaks keskenduma grammatikale ja süntaksile või teksti funktsionaalsetele omadustele või hoopis kirjutamisele kui protsessile.

Ettekanne põhineb inglise keele kui teise keele (aga ka kui võõrkeele ja lisanduva keele) metoodilistel lähenemistel ning tutvustab teoreetilisi seisukohti kirjutamisoskuse arendamisel võõrkeele tunnis, mida on võimalik kokku võtta ühe lausega – oluline ei ole ainult grammatiliselt korrektne, õigesti üles ehitatud, mõistliku protsessi tulemusena loodud, vaid ka õigele lugejale suunatud ja kontekstile vastav tekst.

Ettekanne keskendub kirjutamise erinevatele aspektidele ja nende arendamisele, keelestruktuuridele kirjutamisoskuse arendamisel, kirjutamisele kui protsessile, efektiivsele kirjutamisele ja teistele olulistele aspektidele kirjutamisoskuse omandamisel.

Ettekanne põhineb 2013. aastal Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudis kaitstud magistritööl „Kirjutamisoskuse arendamine eesti keele kui teise keele tunnis täiskasvanute keeleõppe näitel“ (juhendaja Kristi Schulze).

Kohakäänete kasutuse areng võõrkeeles õppimisel ja teise keele omandamisel soome õppijakeele näitel

Keaty Siivelt (Tallinn University), Sanna Mustonen (University of Jyväskylä)

Ettekandes käsitletakse soome kohakäänete kasutuse arengut soome õppijakeeles ühelt poolt sihtkeelses keskkonnas teise keelena ja teisalt võõrkeeles kontekstis väljaspool keelekeskkonda. Võrdluse aluseks on kolm ainetikku:

- 1) soome õppijakeele korpuse ICLFI eestikeelsete õppijate osakorpus,
- 2) Soome riiklike keeleksamite (Yleiset kielitutkinnot) tekstidest koostatud korpus,
- 3) Jyväskylä ülikooli Cefling-projekti soome keelt teise keelena omandavate koolinoorte korpus, mis koosneb üle 30 erineva lähtekeeleaga õppijate kirjalikest tekstidest.

Analüüsi on kaasatud keeleoskustasemed A2, B1 ja B2. Kohakäänete kasutuse arengut keeleoskustasemeti on vaadeldud keelendite sageduse (frequency), sihtkeelepärasuse (accuracy) ja variatiivsuse (distribution) abil. Kuna andmete jaotus ei vasta normaaljaotusele, on korpuste sarnasuse ja erinevuse hindamiseks kasutatud logaritmilist tõepära (log-likelihood ratio).

Uurimustulemused osutasid, et sageduse, sihtkeelepärasuse ja variatiivsuse osas on eestikeelsete soome keele õppijate ja soome keelt teise keelena omandavate noorte keelekasutus erinev, samas kui soome keelt teise keelena õppijate keelekasutusmustrid erinevad teineteisest vähemal määral. Uurimusest selgus, et enim mõjutab keelekeskkonna olemasolu/puudumine kohakäänete kasutuse sagedust ning variatiivsust. Uurimus osutas, et kuigi positiivne lähtekeele mõju ei asenda keelekeskkonna tuge, on sellel mõju sihtkeelepärasusele: eestikeelsed soome keele õppijad saavutavad sihtkeelepärase keelekasutuse üle 80% madalamatel keeleoskustasemetel kui soome keelt teise keelena õppijad ja omandajad.

POSTER: Perede hoiakud ja vestlusstrateegiad mõjutamas laste eesti-soome kakskeelsuse omandamist

Kristiina Teiss (Tampere ülikool)

Kakskeelseks kasvamise ja kahe keele omandamisel mängib väikelaste puhul olulisimat rolli nende lähiümbrus – keelte arengule pannakse alus vanuses 2-3 aastat, interaktsioonis vanemate ja teiste lähedastega. Laste keeles esineva koodivahetuse varieerumine väljendab omakorda seda, milliseid keelelisi mudeleid on nende kodus kasutatud (Genesee 2006). Pere argises interaktsioonis kasutatavaid vestlusstrateegiaid on uuritud ja klassifitseeritud selle järgi, kuidas need toetavad lapse eri keelte arenemist (Lanza 1992). Soome õppekavas on seatud mitmekeelsete laste puhul eesmärgiks saavutada funktsionaalne kakskeelsus, mis tähendab oskust kasutada keeli eri eesmärkidel argielus, õpingutes ja töös. Kuidas ja kas perede interaktsioon ja valitud strateegiad aitavad kaasa funktsionaalse kakskeelsuse

saavutamisele?

Ettekanne tutvustab eesti-soome kakskeelsete laste keelte omandamist käsitlevat uurimistööd, mille eesmärgiks on leida kahe keele omandamist mõjutavaid tegureid nagu näiteks keelekeskkonnas kasutatavaid keeli; samuti kirjeldada laste keelekontaktide ja vanemate keeleliste hoiakute mõju kahe keele omandamisele. Uurimus põhineb uuritavate perede vestlussituatsioonide salvestustel (laste vanuses 2-3 aastat ja 10-11 aastat) ning vanematele teostatavatel küsitlustel. Lindistused litereeritakse ja analüüsitakse CHILDES-süsteemi meetodeid kasutades ja litereeritud materjal sisestatakse CHILDES-korpusesse.

Uurimustöö teoreetiliseks aluseks on Lanza, Juan-Garau & Pérez-Vidali, Genesee, Hassineni jt varasemad uurimused.

Eesmärgina on leida vastuseid mh järgmistele küsimustele:

- Kuidas mõjutavad hoiakud ja vestlusstrateegiad kahe lähisugulaskeele omandamist?
- Kummal – vestlusstrateegiatel või hoiakutel – on suurem roll laste kakskeelseks kasvamisel?
- Kuidas teostub eesti-soome laste puhul funktsionaalne kakskeelsus?

Posterettekanne on ülevaade alustatud uurimistöö ainekule, meetoditele ja CHILDES-süsteemi kasutamisele.

Kirjandus

- Genesee, Fred 2006. Bilingual First Language Acquisition in Perspective. – Childhood Bilingualism. Research on Infancy through School Age. Ed. by Peggy McCardle and Erica Hoff. Multilingual Matters Ltd. Clevedon-Buffalo-Toronto, 45–67.
- Hassinen, Sirje 2002. Simultaaninen kaksikielisyys. Läheiset sukukielet viro ja suomi rinnakkain. Acta Universitatis Ouluensis. Humaniora B 43. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos. Oulun yliopisto.
- Juan-Garau, Maria & Pérez-Vidal, Carmen 2001. Mixing and pragmatic parental strategies in early bilingual acquisition. Journal of Child Language 28, 59–86.
- Lanza, Elisabeth 1992. Can bilingual two-year-olds code-switch? Journal of Child Language Vol. 19, 633–658.